

58

7C1858

1.
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18

V t leviter aegrotantes lenius, graviter decumbentes acerbius solent curare sapientes medici: ita non est dubitandum, quin tantum hoc et late non minus, quam atrociter saeviens bellum aut plane non fuerit incensum, aut dudum iam iterum exstinctum, quodsi rector moderatorque humani generis, DEVS ea, quae imas infimasque tam vasti corporis partes totas pessilenti tabe perculerunt, mala commodius sublatum iri intellexisset. Sed, quod multi, non de plebe modo, verum etiam de iis, qui divinam humanamque sapientiam profitentur, distitant, singulorum vitiorum, ut libidinum, avaritiae, superbiae, et quae reliquae de uno illo malignitatis humanae fonte manant, pessimum correctorem castigatoremque bellum divinitus immitti, id, si recte intelligatur, non omnino male, at minus tamen ad tuendam divinam sapientiam bonitatemque accommodate arbitror vulgari et trito multorum sermone disputari. Nam et has furias sua quamque poena naturae quadam interna necessitate coercet, et bella tantum abest, ut ista mala tollant, ut augere potius et amplificare videantur, probabilisque adeo docere illi, qui commune hoc malum, ad communia etiam humani generis vitia corrigenda a DEO adhiberi censent; et, quem admodum super reliquos mortales eminentium virorum prava exempla morbos istos per totum, cuius quasi spiritus sunt, corpus fundunt: ita consentaneum est, etiam ad hos praecipue malarum opinionum et vitiorum medicinam hanc omnium acerbissimam pertinere. Quod uno exemplo, (paucis enim agere cogor,) facile me cordatioribus spero esse probaturum. Et commode quidem id meditans incidi in locum **QUINCTILIANI**, cuius vel nomine fas est sapientissimum quemque delectari. Hic vero dispositionis curam principem in oratione commendaturus, ut omnia solet, graviter et copiose, in prooemio **L. VII. Inst. Orat.** de ordine ita: *Artus etiam ait, leviter loco moti perdunt, quo vigerunt, usum: et turbati exercitus sibi ipsi sunt impedimento. Nec mihi videntur errare, qui ipsam rerum naturam stare ordine putant; quo consu-*
so,

so, peritura sint omnia. Haec quam vere de corpore humano, de exercitu, quem adeo *τάξιν* Graeci, quod sine ea nullus sit, nuncuparunt, et item de rerum uniuersitate dicantur, non est, quamquam id copiose fieri potest, disputandi locus. At quam sapienter etiam de rep., non aliunde melius intelleximus, quam inter tantos hos et diurnos exitiosissimi belli strepitus. Ut enim ordo, qui in re familiarī, in bibliotheca, et in aedificiis construendis conspiciatur, est rerum aptis et accommodatis locis compositio singularum; quae uero huic est opposita, *ἀτάξια* omnia inuicem miscet et alienissimo quaeque loco collocat: ita iam quidem nostro malo quotidie discimus, iustitiae et aequitatis terminis sublati et milites publice, et improbilissimum quemque privatim, in aliena cum iura, tum bona invadere, ruptisque honestatis repagulis petulantissime solere irruere. Unde uero ista licentia et effrenata libido? Nimirum remota a vulgari intelligentia quaestio! Qui legum custodes et esse debent et in pace fuerunt, magistratus, ipsi ita constringuntur, ut nulla paene sit eorum auctoritas. Ex quo fit, ut hac publica vi, quae una tot voluntates, animorumque studia, molitiones et impetus continuit, sublata, iam publica privataque fluant omnia, secumque abripiant, et agant in transversum, quae non divina quadam virtutis vi contra scelerum torrentem nitantur locumque defendant. Atque ab hoc tempore quam insanus stultissimum quemque nescio cuius libertatis, extra stationem, in qua positus est a communi omnium imperatore, officiorumque limites, palantium per agros militum instar vagandi libido invalerit, qui ista propius spectet, scio ignorare neminem, Non liberi iam parentibus, non discipuli (pravos intelligo) praeceptoribus, non seruuli et ancillae herili imperio dicto sunt audientes. Laxata sunt videlicet vincula, quibus ista arctior continebatur tot diversorum membrorum ad communem omnium vigorem et incolunitatem, colligatio: silent leges, clamant, poscunt, imperant, tumultuantur missae e carceribus suis voluptatis, arrogantiae, avaritiae, vindictae et quae sunt reliquae cupiditatum aliarum dirae effrenataeque furiae. Et quamvis motos hos compefcere aut temperare saltim, fluctus in ipsa tempestate folcat uniuersitatis gubernator, DEVS: videmus tamen, ipsam diurnitatem ut aliis, ita et publico huic malo vires in dies maiores addere et res humanas in peius ire, ut fit in seditione populari, huc usque fuisse. Quorsum uero haec dispuo? An fortassis ut sensum malorum praesentium ceu imprudens pictor, aut futurorum tamquam peior adhuc vates acuam? Absit hoc! et iam potius de leniendo pellendoque morbo est cogitandum. Hoc uero meditati, sedes istius est paucis notanda, non uero alia illa, quam quae reliquorum malorum est, religionis sanctissimae petulans et serpens in dies latius proterua contemtio. Haec una est illius *ordinis*, quem publicae felicitatis custodem et moderatorem dixeris, genitrix et conservatrix, caelestis sapientia, suas cuique partes, ut in scena, et locum, quem seruari debeat, ut in acie, sapienter non minus et utiliter, quam decore describens. Nam ut huius quidem, quem dixi, ordinis publici vis omnis in ea, quae suum cuique tribuit, iustitia posita esse facile intelligitur: ita quemadmodum sanctissimae IESV CHRISTI disciplinae aequam hanc officiorum distributionem

nem uni maxime debeat humanum genus, non est remotum a sensu communi. Quis enim divino hoc officiorum doctore aut sapientius aut gravius praecipere potuit, quid ipsi Reges DEO, cives regibus, reges vicissim suis ipsorummet civibus debeant sancte inviolataeque praestare? Unde melius et plenius, quam ex eius ore dicitur, quo loco habendae ponendaeque sint res quaeque? in quantum, et qua singulae cautione appetendae, fugiendae aliae; iura vero omnium, vel infirmorum, ut a Deo concessa, sancte colenda, neminem in bonorum suorum usu esse turbandum? Quae alia sapientia cupiditates vincere et quo minus extra terminos vagentur, severius cohibere, divinam ad id vim impertiens, docet? Quae si igitur omnibus una sanctissima lex esset, non est dubitandum, quin laetissima constantissimaque pace et mutua concordia simus fruituri, et ea felicitate, quam aureae aetati suae non ingeniose magis quam iucunde fabulosa tribuebat vetustas. Ablatam in caelum itaque quoties dolemus pacem, reducendam conciliatrice pietate vere christiana, inde iterum in terras nostras caedium et rapinarum scenas, cogitemus et ita quidem cogitemus, ut nemini nostrum prius quidquam aut sanctius sit, quam voce, inimo exemplo magis, sanctissimam religionem quibus quisque possit maxime, et succrescenti inprimis in laetiores spes publi commendare. Quo magis illi confusionis et intestinarum dissensionum certaminumque auctores propagatoresque sunt habendi detestandique, qui ipsis iuvenum mentibus impietatis semina committunt, et quantum in illis est, efficiunt, ut cum a DEO, tum ab hominibus inter se fiat ista animorum disiunctio et prava pestilensque dissensio.

Sed parcam lectorum patientiae, usurus illa cras cum meae ipsius orationi de *elato inter bellicos tumultus Christiani sapientis animo*, tum vero iuvenum declamatiunculis a se elucubratis citra meam opem. Disputabunt enim

CHRIST. FRIED. RICHTER, Hall. de laudibus beneficentiae *germ.*

SIGISM. EHREG. WEBER, Polonus, de juvenilis virtutis commendatione, *francee.*

CHRIST. FRIEDER. WOLLE, Lipsi. de praeslantia graecorum et latinorum scriptorum quaedam, *latine.*

IO. IAC. NETTELBLATT, Rostochiens. hiemem pinget *germ.*

P. P. in Gymnasio Hall. a. d. IV. Jan. cIoIo cCLXIII.

VDB

125

DE
RELIGIONE
ORDINIS CVSTODE,
PAVCVLA PRAEFATVS
ACTVM ORATORIVM

A. D. V. IAN. 1663. AB HORA POMER. II.

HABENDVM

DECENTER INDICIT

M. IOANNES PETRVS MILLER

FOR

S.

